

стану в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 2. С. 452–456. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.02.76>.

5. Сокол О. Р. Роль поліції у сфері забезпечення національної безпеки України. *Академічні візії*. 2024. № 37. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14532330>

6. Мельник В.І. Роль цивільного захисту в забезпеченні національної безпеки України в умовах євроінтеграції. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. Т. 2. № 4. С. 224–229. URL: <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.4.2.35>.

Яремчук Владислав Віталійович,
курсант 3 курсу навчально-наукового
інституту поліцейської діяльності
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Римарчук Ольга Вікторівна,
професор кафедри кримінального
процесу Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент

ДОПУСТИМІСТЬ ДОКАЗІВ ПІД ЧАС ОБШУКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Обшук як слідча (розшукова) дія є одним із важливих інструментів забезпечення дієвості кримінального провадження, який повинен здійснюватися з дотриманням прав і свобод людини. В умовах воєнного стану ці питання набувають ще більшої актуальності, оскільки важко дотримуватися балансу між забезпеченням національної безпеки та дотриманням прав особи. Попри законодавчу регламентацію, аналіз судово-слідчої практики виявляє численні прогалини та ризики зловживань владою та правом під час проведення обшуку.

Відповідно до пункту 1 статті 86 КПК України, доказ вважається допустимим, якщо його отримано відповідно до встановленого КПК України порядку. Виключно допустимі докази можна використовувати для прийняття процесуальних рішень та посилалися на них при ухваленні судових рішень [1].

У практичній діяльності працівники правоохоронних органів допускають порушення кримінального процесуального порядку

проведення певних процесуальних дій (незаконні обшуки, безпідставні затримання, а також застосування фізичного чи психологічного тиску для отримання показань) [2, с. 27].

Під час проведення обшуку в умовах воєнного стану виникає низка проблем, пов'язаних із потенційними ризиками для життя та здоров'я учасників слідчої (розшукової) дії (понятих, слідчого, дізнавача, прокурора тощо), наприклад, у разі оголошення повітряної тривоги.

Кримінальний-процесуальний кодекс України не передбачає алгоритм дій за таких обставин. Логічним рішенням видається припинення обшуку, евакуація всіх учасників до найближчого укриття та продовження слідчої (розшукової) дії після завершення тривоги, проте, це викликає низку правових питань. Так, ухвала слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи дозволяє проникати у виключно один раз. Тому продовження обшуку після відбою повітряної тривоги може уважатися як повторним проникнення без ухвали слідчого судді, що поставить під сумнів допустимість доказів зібраних за таких обставин.

Відповідно до абзацу 3 підпункту 1 частини 1 статті 615 КПК України при проведенні обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку особи, якщо залучення понятих є об'єктивно неможливим або пов'язано з потенційною небезпекою для їхнього життя чи здоров'я, відповідні слідчі (розшукові) дії проводяться без залучення понятих. У такому разі хід і результати проведення обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку особи в обов'язковому порядку фіксуються доступними технічними засобами шляхом здійснення безперервного відеозапису. Таким чином можна прийти до висновку, що переривання відеозапису за будь-яких обставин може автоматично призвести до визнання доказів недопустимими.

Слід приділити додаткову увагу процесуальній невизначеності статусу працівників оперативних підрозділів під час їхньої участі у слідчих (розшукових) діях та заходах забезпечення кримінального провадження в умовах воєнного стану [3, с. 649–650].

Особливої уваги також потребує питання щодо законодавчого удосконалення процесуального порядку проведення невідкладних обшуків в умовах воєнного стану. Так,

наприклад, у справі № 758/3123/16-к вилучені під час невідкладного обшуку докази були визнані недопустимими через відсутність достатніх правових підстав [4]. Це наголошує на важливості дотримання процедур навіть у надзвичайних умовах, адже порушення процесуальних норм руйнує довіру до системи правосуддя. З іншого боку, слід враховувати ефективність такого виду обшуку саме у його невідкладності, раптовості. У багатьох випадках саме ця слідча (розшукова) дія дозволяє запобігти втраті доказів або унеможливити здійснення подальшої злочинної діяльності. Проте, оперативність не повинна виправдовувати нехтування основоположними засада кримінального провадження [5, с. 98].

Для вдосконалення механізму проведення обшуків необхідно розробити чіткі «протоколи алгоритму дій» під час проведення слідчих (розшукових) дій, затримання та інших процесуальних дій в умовах повітряної тривоги, дій пов'язаних із евакуацією; підвищити кваліфікацію працівників, шляхом проведення спеціальних навчань, що сприятиме зменшенню кількості процесуальних порушень тощо. Допустимість доказів, отриманих під час обшуку в умовах воєнного стану, є питанням, що потребує зваженого підходу. З одного боку, забезпечення правопорядку в умовах надзвичайної ситуації є пріоритетом, а з іншого – дотримання прав людини залишається основою демократичного суспільства. Необхідно, щоб навіть в екстремальних умовах дотримувалися принципи законності, етичності та пропорційності.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
2. Бингар Я., Вареник Д., Шендрик, Ю. Повноваження оперативних підрозділів на стадії досудового розслідування в умовах воєнного стану. *UNIVERSUM*, № 12, 2024. С. 22–31. URL: <https://archive.liga.science/index.php/universum/article/view/1202>.
3. Шендрик Ю. В. Особливості проведення обшуку в умовах воєнного стану. *Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції*, 2024. С. 649–651.

4. Вирок Вищого антикорупційного суду від 22.12.2023 у справі № 758/3123/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115848553>.

5. Митич С. П. Процесуальний порядок проведення обшуку в умовах воєнного стану. 2024. С. 94–98.

Ящур Павло Олександрович,
здобувач вищої освіти бакалавр
навчально-наукового інституту
поліцейської діяльності Національної
академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Зарубей Вікторія Вікторівна,
професор кафедри кримінального
процесу Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, професор

РОЛЬ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В БОРОТЬБІ З НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ ЗБРОЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: КРИМІНАЛЬНО- ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ

Роль підрозділів Національної поліції України у боротьбі з незаконним обігом зброї в умовах воєнного стану набуває надзвичайної важливості не лише з огляду на забезпечення громадської безпеки, а й у контексті збереження внутрішньої стабільності та підтримання правопорядку в державі. Незаконне зберігання, збут або переміщення зброї, боєприпасів і вибухових речовин створює реальну загрозу життю, здоров'ю громадян та функціонуванню критичної інфраструктури. У сучасних умовах, коли держава вимушено здійснює масове постачання зброї для оборони, ризики втрати контролю над її обігом лише зростають. У зв'язку з цим функція підрозділів поліції як органів досудового розслідування є однією з ключових у системі протидії цим злочинам.

Згідно зі статтею 263 КК України, носіння, зберігання, придбання, передача або збут вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин чи пристроїв без передбаченого законом дозволу є кримінально караними діями [1]. У період воєнного стану